

TALLER MONOGRÀFIC SOBRE CREATIVITAT

(Octubre – novembre de 2019)

La proposta, duta a terme per l'equip de BAU, escola superior de disseny de Barcelona, ha format part de la formació per a professionals CUEME amb el propòsit de donar més apertura a les propostes a nivell creatiu de les cooperatives, tant a nivell de producte, com de procés i de comunicació.

Els objectius del taller han estat:

- Explorar el marc conceptual del mite de la creativitat per aplicar-lo al sistema educatiu en l'etapa de primària.
- Aportar materials i recursos concrets per aprofundir en el coneixement i experimentació de la creativitat.
- Experimentar diferents aproximacions i metodologies per incorporar la creativitat a l'aula.

S'ha estructurat en una conferència inicial i tres tallers pràctics sobre un aspecte específic.

CONFERÈNCIA: El mite de la creativitat

La xerrada ha abordat el concepte de creativitat a partir de diferents preguntes que sovint ens fem:

- La creativitat és imaginació o és fantasia?
- És talent o és esforç?
- Respon a interessos econòmics o a crides personals?
- És la creativitat sinònim d'art? D'originalitat?
- La creativitat s'ha d'incentivar? Com s'ensenya, aprèn o acompanya un procés creatiu?

Les respostes a aquestes preguntes ens porten a sentir-nos capaços i capaces o, tot el contrari, insegurs i insegures respecte a la capacitat de ser creatius i creatives en un món on la innovació i el talent estan a l'ordre del dia de la majoria de projectes educatius i agendes polítiques.

En la xerrada s'han analitzat i qüestionat tres mites molt arrelats a la nostra societat, i en conseqüència també en el món educatiu, que limiten i posen fre al desenvolupament de la creativitat per part dels infants i dels professionals de l'educació.

El mite de la CREATIVITAT

PRIMER MITE: *La creativitat està associada a la genialitat.*

La genialitat sovint s'associa a aïllament, patiment, inadaptació o rebel·lia.

Front a aquest mite es proposa l'**èpica de la quotidianitat** i el valor de la col·laboració i la cooperació en els processos creatius.

SEGON MITE: *Hi ha persones creatives i persones que no ho són.*

Front a aquesta idea es proposa la força de **experimentació**, de deixar espai a l'assaig i error.

És important diferenciar el **procés** del **resultat**.

Cal compaginar dues necessitats diferents que també responen a estadis personals i de creació diferents:

- Expressar-se: donar espai a allò personal, que pot tenir un caràcter íntim.
- Exposar els resultats: presentar a l'exterior i comunicar amb els altres allò creat.

Compte amb els judicis: són grans mutiladors d'aprenentatges.

Sovint és difícil per al professorat d'acompanyar i sostenir les frustracions que poden sorgir en els processos d'experimentació.

Cal posar les condicions per generar espais d'obertura, que permetin gaudir del procés de fer i desfer, sense que importin els resultats.

“El problema de la creativitat no és tant com estimular-la, perquè el cervell humà, especialment l'infantil, la genera de manera automàtica. El gran problema és no mutilar-la.” David Bueno

Cal donar cabuda a la **llibertat** i als **límit**. Calen límits per contenir i facilitar la creació, però les regles han de tenir sentit. No és el mateix empènyer els límits que trencar-los.

“Libertad y responsabilidad: Una idea fundamental de estas experiencias es que con quien primero se debe entender una niña o un niño es consigo mismo. Y eso sólo es posible si se participa de un ambiente en el que uno tiene que decidir qué hacer, y se asumen las consecuencias y la responsabilidad de esa decisión.” José Contreras

TERCER MITE: *La creativitat està centrada en alguna part de nosaltres (el cervell, les mans...)*

Front a aquesta idea es presenta la **integralitat** del procés. Crear implica: pensar, sentir, fer i ser. I sentir implica tots els sentits: veure, assaborir, olorar, escoltar i tocar.

Importància d'estimular la sensibilitat i la sensualitat: el plaer, el gaudi; i amb elles la possibilitat de sorpresa, de descobriment.

“Creo que donde hay placer, el conocimiento está próximo”. María Gabriela Llansol

“Sólo si los niños pueden vivir hoy plenamente como tales, mañana serán personas adultas en la plenitud de su potencial. El renacuajo no se hace un mejor sapo si se lo fuerza a vivir fuera del agua prematuramente.” José Ortega y Gasset.

Com a imatge final recollim les arrels etimològiques de la paraula:

CREARE

l'art de criar, creure, fer i créixer

“Crear no és produir. És anar més enllà del que som, del que sabem, del que veiem. Crear es exposar-se. Crear es obrir possibles.” Marina Garcés

TALLER SOBRE LA GENERACIÓ D'IDEES:

On s'amaguen les idees?

¿Dónde se esconden las ideas?

En la dinàmica s'han explorat diferents preguntes sobre la generació d'idees, mitjançant exercicis i recursos concrets per dinamitzar processos creatius, tant individuals com col·lectius de nens i nenes a l'aula.

Els objectius han estat:

- Oferir recursos per dissenyar activitats que permetin que les idees dels nens i les nenes siguin concretes i vinculades amb el seu conèixer, sentir i fer.
- Escurçar la distància entre la creació des de zero i la creació des de tot el que sabem i som capaços de transformar mitjançant petis salts que li donen forma i valor.

Preguntes de partida:

- Com aconseguim generar idees que es converteixin en accions creatives?
- Són les idees garantia d'un reeixit procés creatiu?
- D'on provenen les idees?
- On les podem anar a buscar?
- Com es poden treballar?
- Primer pensem i després fem?

Recursos:

- Com treballar amb referents: crear també és aprendre a copiar.
- La meua biografia és molt creativa: creem a partir del que em mou a mi (el que em motiva).
- Re-dissenys: com portar les tradicions a la contemporaneïtat del meu context.
- El parany del filtre: creem a partir de les restriccions de paràmetres concrets (el joc del NO, del canvi de material, de la forma, del color, de la funció, del lloc, de la dimensió, de la hibridació, de la multiplicació).
- Dissenys ficció: creem a partir del desig i de preguntar-nos sobre un món millor (què passaria si....?).

Busca en tu práctica

"Mi biografía es muy creativa": creamos a partir de lo que te mueve, a partir de lo que te motiva. ¿Qué es lo que te diferencia de los demás?, ¿qué te empodera?, ¿qué te hace especial? Tampoco tiene que ser una gran habilidad, busca en tí, dale foco y conviértelo en un súper poder.

Pasaporte S.S. (Súper Secreto)

¡Hola! Me llamo:

y se me da muy bien hacer _____

por eso en mi guardia secreta cuando nadie me ve
hago (añade un extra a lo que haces) _____

y mi apodo Súper Secreto es:

3.

Diseño ficción

Creemos a partir del deseo y la especulación de otros mundos. Generemos nuevos contextos preguntándonos sobre "¿qué pasaría si...?" para generar nuevos artefactos y productos.

¿Qué pasaría si volásemos?

¿Qué pasaría si desapareciese el sol?

¿Qué pasaría si todas las personas del mundo fuesen niños?

¿Qué pasaría si todo se pudiese comer?

¿Qué pasaría si todos tuviésemos un gemelo?

¿Qué pasaría si en los exámenes hubiese solo las respuestas?

¿Qué pasaría si hubiera ropa especial que no se manchase?

¿Qué pasaría si nos creciese la nariz cuando mintiéramos?

¿Qué pasaría si pudiésemos viajar en el tiempo?

¿Qué pasaría si se inventase una nueva religión?

¿Qué pasaría si pudiéramos recordarlo todo?

¿Qué pasaría si no existiese el tiempo?

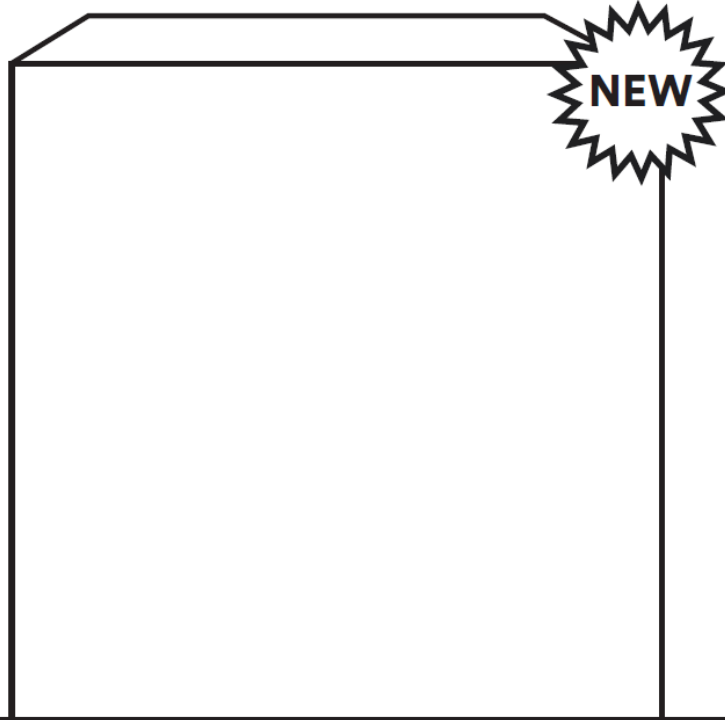
¿Qué pasaría si no existiese el amor?

¿Qué pasaría si nunca más volviésemos a tener internet?

¿Qué pasaría si no pudiésemos hablar?

...

Te presentamos el nuevo:

“Qué pasaría si _____”

Bibliografía:

- “Objetos Imposibles” - Carelman
- “El mundo imaginario de” - Keri Smith
- “Busca el tesoro en tus bolsillos” - Keri Smith
- www.noquedatinte.com / Instagram @noquedatinte
- ¡Qué desastre! Cómo convertir errores en épicos éxitos creativos
- Playful Graphics “Graphic design that Surprises” - Wang Shaoqiang
- www.melissakaseaman.com/#/preschool-pocket-treasures/
- Anuncio Campofrío: <https://www.youtube.com/watch?v=l-ceRzEL90U>

TALLER SOBRE EL DIBUIX COM A RECURS CREATIU

Materialitzem idees en un paper

La dinàmica ha treballat recursos concrets per poder utilitzar a les aules de primària aplicats utilitzant el dibuix com a espai de creació i desenvolupament d'idees que es poden convertir en tot tipus d'objectes creatius.

Els objectius han estat:

- Acostar el dibuix com a espai de creació i pensament en l'acció.
- Minimitzar la frustració que genera la distància entre la meva idea i la materialització de la mateixa (acostament del dit al fet).
- Aportar recursos per a dinàmiques a l'aula a través de la creació més enllà de la paraula oral i escrita.
- Desbloquejar el dibuix com a disciplina artística i posar-lo al servei del procés creatiu en un sentit molt ampli.

Preguntes de partida:

- Què passaria si en comptes de pensar amb el cap se'ns acudissin les idees amb el gest de les nostres mans?
- Ajudem a posar imatges al nostre pensament?
- Deixem que s'expressin les intuïcions que ens guien?

Recursos:

- Desbloquejant el dibuix: tots i totes sabem dibuixar.
- Dibuix i intuïció versus dibuix i representació figurativa.
- Dibuixo per relacionar-me amb el món: la mirada d'estranyament davant el món que m'envolta per poder crear-ne un de nou.
- El dibuix com a eix vertebrador curricular i no tan sols com a disciplina artística (dibuix i inventiva, dibuix i ciència, dibuix i disseny, dibuix i pensament, dibuix i comunicació, dibuix i moviment, dibuix i tecnologia...).
- Com fer servir les llibretes de registre, d'espies, d'investigadors/es, d'exploradors/es, d'inventors/es... com a processos de creació i documentació individual i col·lectiva.
- De la idea al paper del paper a la idea: recorreguts de pensament, materialització i acció creativa.
- M'expresso sense paraules, creo sense paraules, comunico sense paraules.

* IDEES PER DESBLOQUEJAR EL DIBUIX

M'EXPRIMO SENSE paraules

* DICTAT GRÀFIC

Dibuixos ràpids d'objectes i conceptes abstractes

* LA MEVA BIOGRAFIA

d'on vens? què t'agrada?
alguna anècdota divertida?

→ què interessen els altres del meu dibuixos?

RETRATS DIVERSOS

* Retrats diversos

- dibuixos d'un sol traç
- dibuixos amb "l'altra mà"
- dibuixos amb els ulls tancats

Les mans són l'instrument de la intel·ligència

MARÍA MONTESSORI

* DIBUIX AMB MATERIALS

- recull objectes diversos (retalls de paper, pinces, tacs, pals, llanes, ...)
- retalla de revistes d'altres objectes i partícules del col·lecció.
- dibuixa per adherir de partícules rebatuts / Bestiari / ...

* COM COMPARTIM LES IDEES?

* LA GRAN ESULA

Disseny col·laboratiu

Linkar / numerar idees i propostes

Tot hom aporta sobre el mateix suport

Prioritzem, destaquem

* IMPORTÀNCIA DELS PROCESSOS

* DOCUMENTACIÓ

- FEM
- ESBOÇOS
 - DIAGRAMES
 - MAQUETES
 - FOTOGRAFIES

GUARDEM TOT EL MATERIAL GENERAT!

1. ENS SERVEIX PER PENSAR

2. EL PODEM REUTILITZAR / DONAR UNA 2A VIDA

LOLLAGE
PETITES EMIONS
ETIQUETES

Bibliografía:

- Drawing projects for children (2014)
Paula Briggs. Black Dog Publishing
- La mirada creativa (2013) Peter Jenny. GG
- El dibujo anatómico (2013) Peter Jenny. GG
- Técnicas de dibujo (2013) Peter Jenny. GG
- Cómo ser un explorador del mundo (2012)
Keri Smith

TALLER SOBRE COLOR:

El mar no és blau

La dinàmica ha treballat al voltant del color, com una eina per ajudar a potenciar la sensibilitat. Canviar l'acció de veure per la d'aprendre a mirar, és passar del patró del coneixement a l'aventura de la sensibilitat. Educar la sensibilitat passa per parar-se a observar, analitzar, escoltar, provar, atrevir-se. Percebre és molt més que conèixer. El color és alhora sentiment, relació, comunitat, significat, societat, cos i comunicació:

Els objectius del taller han estat:

- Acostar el color com a espai de creació i pensament en l'acció.
- Aportar recursos per a dinàmiques a l'aula a través del color.
- com a espai d'expressió i comunicació.
- Desvincular el color com a disciplina artística vinculat a la pintura i posar-lo al servei del procés creatiu en un sentit molt més ampli.

Preguntes de partida

- De quin color és el mar? I el cel? I el bosc? I la nit?
- Pot el color canviar la manera de relacionar-nos?
- Com creem a partir del color sense necessitat de pintar?
- Què pensariem si tot el que veiéssim en un projecte CUEME fos de color groc? O Lila?

El color és un gran oblidat en els espais d'aprenentatge oficial. Canviar la nostre acció de veure per la d'aprendre a mirar, és passar del patró del coneixement a l'aventura de la sensibilitat. Educar la sensibilitat passa per parar-se a observar, analitzar, escoltar, provar, atrevir-se. Percebre és molt més que conèixer.

Recursos:

- L'ordre del color sí altera el resultat del producte: endreçar i fer categories de color a través de la matèria (papers, objectes, etc.) ens donarà nous sentits i significats a les nostres propostes creatives
- Expressar-se a través del color: tristesa, ràbia, il·lusió, por, amor, alegria...
- Color i significació: creem històries i diàlegs sense paraules, comuniquem idees, conceptes i missatges a través només de formes i colors
- El color ens ajuda a crear; la consciència del color en tot els projectes que duem a terme: objectes, cartells, vestuaris, escenografies, llums, contes, ...

Concepts, color i amor d'ènim

'Art of Clean Up' - Ursus Wolf's

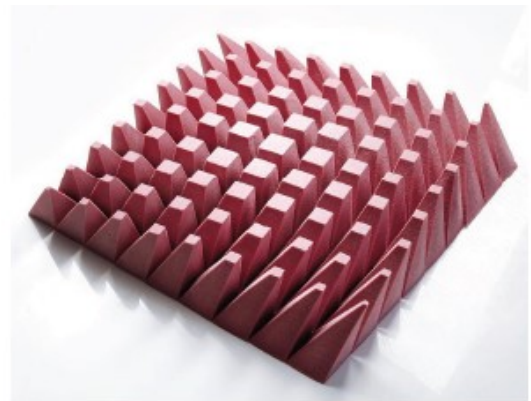
Carnaval de Sitges

DEL 8 AL 14 DE FEBRER DE 2018

#CarnavalSitges18

Color satial

Dinara Kac o- Color i forma

"Taxonomia da color" - Andrea Mestre

"Libro Illegibile" - Bruno Munari

Bibliografia

- Sam Taylor Wood, S. (2001). Still Life. Video
- Seraphine, L. i Renard, J. (2011). Storie Naturali. Milano. Rizzoli
- Ignasi Aballi
- Jongerius, H. (2010). Misfit. Phaidon
- Munari, B. (). Libro Illegibile. Mantova Maurizio Corraini
- Munari, B. (1977). Fantasia. G.G. Barcelona